Lag
om ändring i byggnadslagen (1947: 385);

SFS 1971: 1088
Utkom från trycket
den 28 dec. 1971

given Stockholms slott den 10 december 1971.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen[1], funnit gott förordna, att 6, 87 och 107 §§ byggnadslagen (1947: 385) skall ha nedan angivna lydelse. Till följd härav kommer lagen att ha följande lydelse från och med den dag då denna lag träder i kraft.

Första avd. Inledande bestämmelser

1 § Marks användning för bebyggelse skall i den omfattning som stadgas i denna lag föregås av planläggning.

2 § Grunddragen för marks användning inom kommun eller samhälle angivas i *generalplan.*

Närmare reglering av bebyggelsen sker genom *stadsplan* eller *byggnadsplan.*

Byggnadsverksamheten inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan regleras genom *utomplansbestämmelser.*

3 § För samordning av flera kommuners eller samhällens planläggning upprättas *regionplan.*

4 § Vid planläggning skola såväl allmänna som enskilda intressen tillbörligen beaktas.

5 § Markens ägare är med avseende å dess användning för olika slag av bebyggelse underkastad de inskränkningar som stadgas i denna lag eller med stöd av lagen.

För att mark skall få användas till tätbebyggelse förutsättes, att den vid planläggning enligt denna lag prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet.

[1] Prop. 1971: 118, CU 26, rskr 309.

6 § Med tätbebyggelse förstås i denna lag sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör eller kan väntas nödvändiggöra särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Vid prövning huruvida tätbebyggelse föreligger skall hänsyn tagas även till bebyggelse som är att vänta.

Annan bebyggelse benämnes glesbebyggelse.

7 §[2] Det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten utövas av byggnadsnämnd.

Länsstyrelsen har att öva tillsyn över planläggningen och byggnadsväsendet inom länet.

Den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet inom riket tillkommer statens planverk.

8 § Närmare föreskrifter om byggnadsnämnd, om byggande och lov därtill samt rörande tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

Andra avd. Bestämmelser för stad

I. Om generalplan

9 § Generalplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån så erfordras till ledning för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och bebyggande.

Planen skall angiva grunddragen för markens användning till olika ändamål, såsom till tätbebyggelse, viktigare trafikleder och andra allmänna platser.

Finnes till främjande av stadens ändamålsenliga utbyggande erforderligt, att visst område tills vidare undantages från tätbebyggelse eller från viss annan bebyggelse, oaktat det i och för sig är lämpat därför, skall det ock angivas i generalplanen. Sådant undantag må icke avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

Erfordras eljest särskilda bestämmelser angående markens bebyggande eller användning i övrigt, skall generalplanen innehålla sådana bestämmelser.

10 § Generalplan så ock ändring därav antages av stadsfullmäktige.

Planen må på framställning av staden helt eller delvis fastställas av Konungen och skall, i vad den blivit fastställd, lända till efterrättelse enligt vad nedan sägs.

Generalplan som blivit föremål för fastställelse benämnes fastställd generalplan. Därmed avses, om planen är fastställd allenast i vissa hänseenden, endast de bestämmelser som sålunda skola gälla.

Ändring av fastställd generalplan må, om ändringen ej innefattar väsentlig avvikelse från vad förut gällt, på framställning av staden fastställas av länsstyrelsen.

[2] Senaste lydelse 1967: 327.

11 § Underlåter stad att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av generalplan, där sådan erfordras, må Konungen förelägga stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara upprättad. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen efter hörande av stadsfullmäktige låta på stadens bekostnad upprätta generalplan.

Finnes generalplan men prövas den uppenbarligen icke fylla de krav som med hänsyn till stadens utveckling skäligen böra ställas på densamma, skall i fråga om ändring av planen vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

12 § Beslut om fastställelse av generalplan gäller ej med avseende å område som ingår i stadsplan eller byggnadsplan.

Beträffande sådant undantag från bebyggelse som omförmäles i 9 § tredje stycket må fastställelse ej meddelas att gälla för längre tid än fem år. Konungen äger dock på framställning av staden förlänga tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst nämnda tid.

13 § Nybyggnad må icke företagas i strid mot fastställd generalplan; dock må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och generalplanens syfte icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats före planens fastställande, därefter icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om generalplanens syfte icke avsevärt motverkas.

14 §[3] Hava stadsfullmäktige beslutat göra framställning om fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, må nybyggnad, innan framställningen prövats, ej företagas inom område som avses med denna; dock må länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, såvitt generalplanens genomförande icke försvåras.

15 §[4] Är fråga väckt om framställning angående fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, äger länsstyrelsen på framställning av staden förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas. Sådant förordnande gäller intill dess stadsfullmäktige beslutat i frågan, dock ej längre än ett år. Där så erfordras äger länsstyrelsen på framställning av staden förlänga förbudets giltighetstid med högst två år i sänder.

Från förbud som i första stycket sägs må undantag medgivas av länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, av annan myndighet som Konungen bestämmer.

16 § Finner Konungen framställning om fastställelse av generalplan icke kunna bifallas, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

[3] Senaste lydelse 1959: 611.
[4] Senaste lydelse 1959: 611.

17 § Inom område som ingår i fastställd generalplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts angående framställning om fastställelse av generalplan eller ändring av fastställd generalplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 16 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

18 §[5] Mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats må lösas av staden, när staden begär det.

Annan mark för vilken generalplan fastställts må, till den del marken ej är avsedd för enskilt bebyggande, lösas av staden, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

Är marken i stadens ägo, må staden lösa särskild rätt som besvärar marken. Inlösen av särskild rätt till mark som avses i andra stycket må dock ske endast under där angiven förutsättning.

18 a §[6] Innehåller fastställd generalplan bestämmelse att mark, som ej må lösas enligt 18 § första stycket, skall kunna nyttjas för allmän trafikanläggning eller allmän ledning, skall på stadens yrkande servitut eller nyttjanderätt upplåtas i den omfattning som erfordras för ändamålet. Kan ägaren till följd av planen nyttja marken endast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, må han påfordra att staden förvärvar rättighet som nu sagts. Staden äger bestämma om förvärvet skall avse servitut eller nyttjanderätt.

19 § Ingår allmän väg i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall tillhöra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

20 § Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats, äger staden nyttja vägmarken för avsett ändamål utan hinder av den rätt annan kan äga till marken. Har vägen upplåtits allenast på viss tid, gälle stadens nyttjanderätt för samma tid.

Besväras vägmarken av fordran eller annan rättighet med bättre rätt än vägupplåtelsen, njute innehavaren mot avskrivning å handling, varå rättigheten grundas, ersättning av staden för förlust som uppstått genom stadens nyttjanderätt. Den som vill framställa ersättningsanspråk skall väcka talan, om han är innehavare av fordran, inom tio år och eljest inom två år från det planen fastställdes. Sedan marken tagits i anspråk av staden, vare staden ansvarig för avgäld eller annan förmån som utgår för vägens begagnande.

[5] Senaste lydelse 1965: 718.
[6] Senaste lydelse 1965: 718.

Är vägen använd för ledning som hindrar eller väsentligt försvårar för staden att nyttja vägmarken, äger staden få ledningen på sin bekostnad flyttad till lämplig av staden anvisad plats.

21 § Skall mark enligt fastställd generalplan användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för generalplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

22 § Får mark enligt fastställd generalplan icke användas för annan glesbebyggelse än för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns och därmed jämförligt behov, och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare markens ägare berättigad till ersättning av staden för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan planen fastställdes.

Ersättningen skall, om förbudet är tidsbegränsat, bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl staden som markens ägare eller annan sakägare att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden eller vid förlängning av giltighetstiden för bestämmelsen. Vad i fråga om ersättningen avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan staden och sakägare gälle jämväl mot den som efter planens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Vid bedömandet av frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall vad i 21 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

23 §[7] Kan överenskommelse i ersättningsfrågan icke träffas, skall den som vill framställa ersättningsanspråk instämma sin talan till fastighetsdomstolen. Jämväl staden äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts.

Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej domstolen med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

II. Om stadsplan

Om stadsplans upprättande och antagande

24 § Stadsplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån det genom stadens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen.

25 § Stadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, nämligen

[7] Senaste lydelse 1971: 537.

byggnadskvarter,
gator, torg, parker och andra allmänna platser samt
specialområden, såsom järnvägs- och andra särskilda trafikområden, skydds- eller säkerhetsområden för vissa anläggningar, hamnområden, idrottsområden, begravningsplatser och vattenområden.

Jämväl höjdlägen skola i erforderlig omfattning angivas.

Stadsplan skall ock innehålla de ytterligare bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt som finnas erforderliga.

26 §[8] Stadsplan antages av stadsfullmäktige; dock äga fullmäktige i den omfattning som prövas lämplig uppdraga åt byggnadsnämnden att i fullmäktiges ställe antaga sådan plan.

Planen skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen äger, om särskild anledning därtill föreligger, underställa planen Konungens prövning. Är planen av större omfattning eller eljest av större allmän betydelse eller har i ärendet uppkommit fråga vars avgörande enligt denna lag ankommer på Konungen, skall underställning alltid ske.

Vad nu sagts gäller ock ändring av stadsplan.

27 § Finnes för stads ändamålsenliga utveckling eller till främjande av betydande allmänt intresse nödigt att stadsplan upprättas för visst område men underlåter staden att vidtaga härför erforderliga åtgärder, må Konungen förelägga stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara underställd Konungens prövning. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen på stadens bekostnad låta upprätta och, efter hörande av stadsfullmäktige och dem frågan eljest rör, fastställa stadsplan för området.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning med avseende å ändring av stadsplan.

Om tomtindelning

28 § Byggnadskvarter skall indelas till tomter sålunda att det kan ändamålsenligt bebyggas i överensstämmelse med stadsplanen.

29 § Tomtindelning bör såvitt möjligt ske i ett sammanhang för hela kvarteret. Omfattar tomtindelning endast en del av ett kvarter, skall iakttagas att återstoden kan indelas till lämpliga tomter.

30 § Tomtindelning av mark som ej varit föremål för dylik indelning skall ske, när ägare av sådan mark begär det eller när byggnadsnämnden så finner nödigt och markägare ej visar särskilt skäl till anstånd.

31 §[9] Tomtindelning må på begäran av markägare eller på byggnadsnämndens föranstaltande ändras, om fastställd ändring av stadsplan förutsätter ändring jämväl av tomtindelningen, så ock där bebyggelsen å två eller flera tomter är i behov av förnyelse, som icke lämpligen kan ske

[8] Senaste lydelse 1959: 611.
[9] Senaste lydelse 1959: 611.

annorledes än i ett sammanhang, och den bestående tomtindelningen utgör hinder för att marken inom kvarteret eller del därav utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt. I fråga om obebyggd mark må ändring av tomtindelning äga rum när sådan påkallas av markägare eller av byggnadsnämnden, såvida ändringen kan antagas vara en förutsättning för att marken eller angränsande mark i kvarteret inom skälig tid blir bebyggd på ett ändamålsenligt sätt.

Ändring av tomtindelning må ock på begäran av markägare eller på byggnadsnämndens eget föranstaltande äga rum, om därigenom bättre överensstämmelse med bestående äganderättsförhållanden kan vinnas utan avsevärd olägenhet.

Ej må tomtindelning ändras i andra fall än nu sagts, med mindre ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

32 § Kostnaden för tomtindelning eller ändring därav skall bestridas av staden. Markägare skall dock efter vad som prövas skäligt bekosta ändring som han påkallat och som ej föranledes av ändring av stadsplanen eller annan av staden vidtagen åtgärd.

33 § Tomtindelning så ock ändring därav antages av byggnadsnämnden men skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

Om förbud mot nybyggnad m. m.

34 §[10] Nybyggnad må ej företagas i strid mot stadsplan; dock må Konungen medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och en ändamålsenlig användning av marken icke därigenom försvåras.

Enligt av Konungen meddelade föreskrifter må jämväl länsstyrelsen eller annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag från förbud som i första stycket sägs, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för det i planen avsedda ändamålet.

35 § Har beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning. Är nybyggnaden beroende av Konungens medgivande enligt 13 eller 34 §, skall dock jämväl fråga om undantag från förbud som nyss nämnts prövas av Konungen.

36 §[11] Befinnes stadsplan icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger Konungen eller, där fastställelseprövningen ankommer på länsstyrelsen, denna för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

[10] Senaste lydelse 1959: 611.
[11] Senaste lydelse 1959: 611.

Föreligger fråga om tillämpning av 27 §, äger Konungen ock förordna om erforderligt nybyggnadsförbud.

37 §[12] Inom byggnadskvarter vare nybyggnad icke tillåten å mark som ej blivit indelad till tomter.

Är fråga väckt om ändring av tomtindelning, må nybyggnad ej företagas å mark som beröres därav innan frågan slutligt prövats.

Utan hinder av vad i första och andra styckena sägs må dock Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer meddela tillstånd till nybyggnad, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

38 §[13] Nybyggnad må ej företagas i strid mot tomtindelning eller å fastighet som icke överensstämmer med tomtindelningen.

Ej heller må nybyggnad ske, innan skyldighet att anordna utfartsväg och avlopp från fastigheten som enligt denna lag åligger ägaren eller att utgiva det bidrag till kostnad för gata som belöper å fastigheten blivit fullgjord eller nöjaktig säkerhet blivit ställd.

När särskilda skäl äro därtill, må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag från förbudet i första stycket.

39 §[14] Skjuter trappa från fastighet inom byggnadskvarter över gatulinjen, äger länsstyrelsen medgiva att den kvarstår å gatumarken under viss tid eller tills vidare.

Har byggnad i annat fall uppförts så att den skjuter in på angränsande mark och är enligt jordabalken ägaren ej skyldig att avträda den mark som sålunda tagits i anspråk, skall vad i 34, 38 och 158 §§ är föreskrivet ej medföra hinder mot sådan ändring av byggnaden som är att hänföra till nybyggnad. Ändringen må dock vidtagas, endast om ägaren av den berörda marken medgiver det.

40 § Inom område som ingår i stadsplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas såvitt åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 36 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

Om avstående av mark m. m.[15]

41 §[16] I stadsplan ingående mark som är avsedd till gata eller annan allmän plats äger staden lösa, när staden begär det.

[12] Senaste lydelse 1970: 992.
[13] Senaste lydelse 1970: 992.
[14] Senaste lydelse 1970: 992.
[15] Senaste lydelse 1965: 718.
[16] Senaste lydelse 1965: 718.

Annan i stadsplan ingående mark som ej är avsedd för enskilt bebyggande äger staden lösa, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

Är marken i stadens ägo, må staden lösa särskild rätt som besvärar marken. Inlösen av särskild rätt till mark som avses i andra stycket må dock ske endast under där angiven förutsättning.

41 a §[17] Innehåller stadsplan bestämmelse att mark, som ej må lösas enligt 41 § första stycket, skall kunna nyttjas för allmän trafikanläggning eller allmän ledning, skall på stadens yrkande servitut eller nyttjanderätt upplåtas i den omfattning som erfordras för ändamålet. Kan ägaren till följd av planen nyttja marken endast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, må han påfordra att staden förvärvar rättighet som nu sagts. Staden äger bestämma om förvärvet skall avse servitut eller nyttjanderätt.

42 § Ingår allmän väg i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall tillhöra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

43 § Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats, skall angående stadens rättigheter och skyldigheter med avseende å vägmarken vad i 20 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

44 §[18]

44 a §[19]

45 §[20] Finnes i samband med prövning av förslag till stadsplan expropriation av viss i planen ingående mark böra ske enligt vad därom finnes särskilt föreskrivet, må Konungen meddela fastställelse å planen eller del därav under villkor att sådan expropriation kommer till stånd inom viss tid, högst ett år; dock må, när synnerliga skäl äro därtill, tiden förlängas med högst ett år i sänder. Intill dess expropriation skett eller tiden därför gått till ända, må nybyggnad ej utan Konungens tillstånd företagas å den mark som omfattas av den villkorliga fastställelsen.

46 §[21]

47 §[22] Tillhör enligt tomtindelning särskilda delar av tomt olika ägare och har ej fastighetsbildning i överensstämmelse med tomtindelningen kommit till stånd på grund av ansökan som gjorts senast ett år efter tomtindelningens fastställande, är staden berättigad lösa tomtdelarna.

[17] Senaste lydelse 1965: 718.
[18] Paragrafen upphävd genom 1971: 916.
[19] Paragrafen upphävd genom 1971: 916.
[20] Senaste lydelse 1971: 916.
[21] Paragrafen upphävd genom 1970: 992.
[22] Senaste lydelse 1970: 992.

Har ansökan om fastighetsbildning i överensstämmelse med tomtindelningen gjorts innan staden med stöd av bestämmelserna i första stycket väckt talan om inlösen, skall målet förklaras vilande till dess frågan om fastighetsbildningen slutligt avgjorts. Bildas fastighet som överensstämmer med tomtindelningen, förfaller stadens talan.

När stad väckt talan om inlösen av tomt skall domstolen ofördröjligen sända underrättelse därom till fastighetsbildningsmyndigheten.

48 § Skall mark enligt stadsplanen användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

När ett år förflutit från tomtindelnings fastställande, åligge lösningsplikt staden jämväl beträffande tomtdel som ägaren kan nyttja allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde.

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för stadsplanens antagande, med de ändringar av indelningen som skett för planens eller för tomtindelnings genomförande.

Om upplåtande av gata eller annan allmän plats

49 § Iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats inom område som ingår i stadsplan ankomme på staden.

50 §[23] Ny gata skall upplåtas till allmänt begagnande i den mån bebyggandet av fastigheter, som överensstämma med tomtindelning och som enligt stadsplanen hava utgång till gatan, kvarter efter kvarter fortskrider från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som i väsentlig utsträckning är bebyggt för bostads- eller industriändamål. Härvid skall iakttagas, att varje gatudel som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer skall upplåtas, när antingen fastigheter med en sammanlagd längd utmed gatudelen av minst en tredjedel av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter eller minst en tredjedel av de fastigheter som skola hava utgång till gatudelen bebyggts i enlighet med stadsplanen, dock att, om dessförinnan bebyggelse föreligger fastighet efter fastighet i följd från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som nyss sagts, gatan skall upplåtas framför sålunda bebyggda fastigheter.

Har fastighet i enlighet med tomindelning belastats med servitut för utgång till gata, skall sådan fastighet vid tillämpningen av första stycket anses som bebyggd så snart härskande fastighet blivit bebyggd enligt planen.

Skall redan nu befintlig gata vidgas, åligger det staden att till allmänt begagnande upplåta gatans nya del i den mån med tomtindelning överensstämmande fastigheter som enligt stadsplanen hava utgång till gatan bebyggts i enlighet med planen.

[23] Senaste lydelse 1970: 992.

51 §[24] Torg, park eller annan sådan allmän plats skall till den del den icke är att anse som gata upplåtas till allmänt begagnande, när fastigheter, som överensstämma med tomtindelning, eller specialområden med en sammanlagd längd utmed platsen av minst två tredjedelar av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter och specialområden bebyggts i enlighet med stadsplanen eller eljest väsentligen tagits i anspråk för där angivet ändamål.

52 §[25] När gata upplåtes till allmänt begagnande, skall den till bredd och höjdläge överensstämma med stadsplanen; dock äger länsstyrelsen på framställning av staden medgiva avvikelse härifrån tills vidare eller under viss tid, om den allmänna samfärdseln och hälsovården ändock kunna behörigen tillgodoses.

Vid upplåtandet skall gatan vara försedd med beläggning efter behovet och ortens sed samt med erforderliga gångbanor och nödig anordning för vattnets avrinnande. Plantering eller annan särskild anordning, varmed gatan skall vara försedd enligt stadsplanen, skall såvitt möjligt utföras i samband med gatans iordningställande men eljest så snart ske kan efter dess upplåtande.

Vad nu sagts om gata äger motsvarande tillämpning med avseende å annan allmän plats.

53 §[26] Skall enligt stadsplan trafikled anordnas till eller genom specialområde och kunna staden och den som förfogar över området ej enas om de åtgärder som böra vidtagas, äger Konungen förordna härom.

Den som förfogar över området är pliktig att deltaga i kostnaden för trafikledens anordnande i den mån han kan anses hava nytta av denna. I kostnaden inräknas ersättning för intrång som genom trafikleden tillskyndas honom. Uppstår tvist om skyldighet att deltaga i kostnaden, skall tvisten på talan av endera parten avgöras av fastighetsdomstolen. Kostnaden i sådant mål skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

54 §[27] Vill ägare av fastighet inom byggnadskvarter verkställa nybyggnad därå innan gata, till vilken fastigheten enligt stadsplanen har utgång, blivit upplåten till allmänt begagnande och allmän avloppsledning anlagts, skall han anordna utfartsväg och nödigt avlopp från fastigheten. I den mån staden förfogar över erforderlig obebyggd mark som enligt stadsplanen är avsedd till gata eller annan allmän plats vare staden pliktig att utan ersättning låta marken nyttjas för ändamålet.

55 §[28] Är kronan efter vad i lagen om allmänna vägar sägs väghållare i stad, skall vad ovan i 49, 50, 52 och 53 §§ stadgas om ansvarighet för staden att såsom gata iordningställa och upplåta allmän väg avse kronan, med iakttagande att framställning varom i 52 § första stycket sägs må göras såväl av kronan som av staden. Kostnad, som föranledes av att

[24] Senaste lydelse 1970: 992.
[25] Senaste lydelse 1955: 316.
[26] Senaste lydelse 1971: 537.
[27] Senaste lydelse 1970: 992.
[28] Senaste lydelse 1955: 316.

gatan enligt stadsplanen bygges till större bredd eller med dyrbarare utförande i övrigt än som betingas av trafiken, skall dock gäldas av staden, om ej Konungen annorlunda förordnar.

Om ersättning för gatumark

56 §[29] Ägare av fastighet som är belägen vid gata och som överensstämmer med tomtindelning är skyldig att ersätta staden värdet av gatumarken framför fastigheten intill gatans mitt, dock ej till större bredd än fem åttondelar av den enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden å fastigheten.

Är fastigheten belägen vid gatukors, omfattar ersättningsskyldigheten tillika den del av gatukorset som inneslutes av den i första stycket angivna gatumarkens utdragna gränslinjer och är belägen inom ett avstånd från fastighetens sida eller hörn, motsvarande fem åttondelar av den i första stycket angivna hushöjden.

57 §[30] Ingår i gata allmän väg eller ock vägmark som staden jämlikt 43 § nyttjar, skall fastighetsägarens ersättningsskyldighet enligt 56 § första stycket begränsas till värdet av gatumarken framför fastigheten intill gatans mitt, minskad med halva arealen av vägmarken.

Ingår vägmark som avses i första stycket i gatukors och finnes den areal gatumark som återstår i korset efter avdrag av vägens areal vara mindre än den areal som ägarna av fastigheterna vid korset jämlikt 56 § andra stycket skola sammanlagt ersätta, jämkas ersättningsskyldigheten för fastigheterna så att den sammanlagt ej överstiger värdet av nämnda återstående areal.

Vad i första och andra styckena sägs avser icke allmän väg som efter det att denna lag trätt i kraft eller, om väghållningen i staden dessförinnan övertagits av kronan, sedan så skett byggts inom område som ingår i stadsplanen.

58 §[31] Ersättning varom i 56 och 57 §§ sägs skall beräknas efter medelvärdet å all gatumarken framför fastigheten eller, i fråga om gatukors, å den mark som ingår i gatukorset; dock skall vägmark som avses i 57 § första stycket icke tagas i beräkning. Värdet av själva marken skall, efter de grunder vilka gälla för uppskattning av gatumark som avstås till staden, uppskattas utan hänsyn till kostnad som staden vidkänts för markens iordningställande.

59 §[32] Därest så finnes lämpligt, må länsstyrelsen på framställning av staden besluta, att gatumarksersättning som enligt 56—58 §§ sammanlagt belöper på fastighetsägarna inom visst område skall fördelas mellan dem och i förekommande fall ägarna till annan eller andra inom samma område belägna fastigheter, som ej hava egen gräns mot gata, efter omfattningen av den enligt stadsplanen å fastigheterna medgivna bebyggelsen eller efter fastigheternas storlek eller annan skälig grund.

[29] Senaste lydelse 1970: 992.
[30] Senaste lydelse 1970: 992.
[31] Senaste lydelse 1970: 992.
[32] Senaste lydelse 1970: 992.

Äro synnerliga skäl därtill, äger Konungen förordna om ändring i beslutet efter vad som prövas skäligt.

Beslut enligt första eller andra stycket må ej avse gata eller del därav som vid beslutets meddelande är eller lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande.

60 §[33] Svarar den fördel som genom gata beredes fastighet icke mot den ersättningsskyldighet som enligt 56—58 §§ eller 59 § åligger fastighetens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

61 §[34] Har markägare utan lösen till staden överlåtit gatumark framför fastighet eller i gatukors, eller har staden samtidigt varit ägare av både den i fastigheten ingående kvartersmarken och gatumarken efter det gatumarken blivit i stadsplan upptagen såsom sådan, vare fastighetens ägare fri från skyldighet att utgiva ersättning intill värdet av samma mark.

62 §[35] Skall gata vidgas, vare den som äger fastighet vid någondera sidan av gatan skyldig att ersätta staden skillnaden mellan de ersättningsbelopp som med tillämpning av 56—58 §§ åvila fastighetsägare före och efter vidgningen; dock skall medelvärdet å all mark framför fastigheten eller i gatukorset beräknas efter medelvärdet å den mark som erfordras för vidgningen, och må den fastighetsägarna å ömse sidor åvilande ersättningsskyldigheten sammanlagt icke avse högre belopp än som motsvarar värdet av sistnämnda mark.

Vid bestämmandet av ersättningsskyldigheten skola i övrigt 60 och 61 §§ äga motsvarande tillämpning.

Har enligt 59 § särskild grund fastställts för fördelning av ersättning för gatumark, skall utan hinder därav den ökning av gatumarksersättning som föranledes av gatans vidgning gäldas enligt bestämmelserna i första stycket, såvitt ej Konungen på framställning av staden annorlunda förordnar.

63 §[36] Skyldighet att erlägga ersättning för gatumark inträder i mån av gatas upplåtande till allmänt begagnande. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet att erlägga ersättning för gatumark efter gatas vidgning.

Ersättningsskyldigheten skall fullgöras vid anfordran. Vill fastighetsägare erlägga ersättning för gatumark genom avbetalningar, vare han dock berättigad därtill, om nöjaktig säkerhet ställes. Avbetalning skall ske med minst en tiondel årligen. Å oguldet belopp skall enligt stadens bestämmande gäldas skälig ränta från den dag då krav på ersättning framställts. Prövas nu stadgade villkor alltför betungande för fastighetsägaren, äger länsstyrelsen medgiva den lättnad som påkallas av omständigheterna.

[33] Senaste lydelse 1970: 992.
[34] Senaste lydelse 1970: 992.
[35] Senaste lydelse 1970: 992.
[36] Senaste lydelse 1970: 992.

64 §[37] Sedan stadsplan blivit fastställd, äger staden, ändå att ersättningsskyldighet enligt 63 § ej inträtt, påkalla fastställande av den ersättning fastighetsägare skall gälda för gatumark.

Vill, innan tomtindelning inom visst byggnadskvarter skett, staden att den ersättningsskyldighet för värdet av gatumark, som jämlikt 56—58 §§ eller 62 § första stycket kan komma att åläggas fastighetsägare inom kvarteret, skall bestämmas, må det ske. Sedan tomtindelning skett, skall ersättningsbeloppet fördelas mellan fastighetsägarna jämlikt 56—59 §§ eller 62 § första stycket, varefter, om fall som avses i 60 eller 61 § är för handen, där föreskriven jämkning skall ske.

Vid bestämmande av ersättning enligt andra stycket första punkten skall vad eljest stadgas om fastighet och fastighetsägare gälla om kvartersmark och ägare av sådan mark.

65 §[38] Tvist om ersättning för gatumark prövas av fastighetsdomstolen på talan av endera parten. Kostnaden i sådant mål skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

66 §[39] Då ersättning för gatumark blivit bestämd, vare ny ägare av kvartersmark, som berörts av åtgärden, bunden i samma omfattning som förre ägaren.

Om ersättning för gatubyggnadskostnad

67 §[40] Stadsfullmäktige må för staden i dess helhet eller för viss del därav meddela bestämmelser om skyldighet för ägare av fastighet som överensstämmer med tomtindelning att bidraga till kostnaden för iordningställande av gata (*gatubyggnadskostnad*).

Bestämmelserna skola underställas Konungens prövning, såframt på fastighetsägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

68 §[41] Bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad skola angiva grunderna för beräkning av den kostnad som skall påföras fastighetsägarna och för kostnadens fördelning mellan dem samt tid och ordning för ersättningens erläggande. Vid grundernas bestämmande skall iakttagas:

1. Ersättningsskyldighet må ej åläggas fastighetsägare beträffande gata eller del därav vars anläggning påbörjats framför fastigheten då fråga angående bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad väcktes hos stadsfullmäktige.

2. Ersättningsskyldighet må ej avse gata eller del därav som lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande vid tid som under 1 sägs.

3. Å fastighetsägare må ej läggas kostnad som utan motsvarande fördel för fastighets bebyggande föranledes av att gatas höjdläge skall i väsentlig mån avvika från markens naturliga höjdläge eller av att gatas

[37] Senaste lydelse 1970: 992.
[38] Senaste lydelse 1971: 537.
[39] Senaste lydelse 1970: 992.
[40] Senaste lydelse 1970: 992.
[41] Senaste lydelse 1970: 992.

anläggning eljest på grund av särskilda omständigheter ställer sig mer än vanligt kostsam.

4. Fastighetsägare må icke belastas med gatubyggnadskostnad i större omfattning än som gäller i fråga om honom åliggande skyldighet att ersätta gatumark; dock må kostnad uttagas för iordningställande av vägmark såsom gata eller av gatumark som avses i 61 §, oaktat ersättningsskyldighet som nyss nämnts icke föreligger beträffande marken.

5. Utan hinder av vad under 4 sägs må den gatubyggnadskostnad, som skulle sammanlagt belöpa å fastighetsägarna inom visst område, fördelas mellan dem efter omfattningen av den enligt stadsplanen å fastigheterna medgivna bebyggelsen eller efter fastigheternas storlek eller annan skälig grund.

6. Är inom gatudel, som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer, gatubyggnadskostnaden icke överallt densamma, skall ersättningen beräknas efter den genomsnittliga kostnaden.

7. Till grund för bestämmande av gatubyggnadskostnad må, i stället för vad under 5 och 6 sägs, läggas på tidigare erfarenhet stödda beräkningar av vad gata under likartade förhållanden betingar i anläggning.

8. Därest nuvarande eller föregående ägare av fastighet mot vederlag helt eller delvis vunnit befrielse från deltagande i kostnad för anläggning av gata, skall hänsyn tagas härtill.

9. Fastighetsägarnas åligganden skola städse motsvara skäliga anspråk på rättvisa och billighet.

69 §[42] Svarar den fördel som genom gatas iordningställande beredes fastighet icke mot den skyldighet som enligt bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad åvilar fastighetens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

Beträffande tvist om bidrag till gatubyggnadskostnad skall vad i 65 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Särskilda bestämmelser om marks avstående och iordningställande i vissa fall

70 §[43] Lägges stadsplan över område i en ägares hand, må Konungen på ansökan av staden vid planens fastställande förordna, att mark som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till gata eller annan allmän plats eller till allmän byggnad skall utan ersättning tillfalla staden, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall angivas till läge och gränser. Marken skall avträdas, när staden behöver taga den i anspråk för avsett ändamål.

När fråga väckts om tillämpning av vad i första stycket sägs, skall byggnadsnämnden göra anmälan därom hos inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan anmälan inkommit ej hinder för förordnande om markens avstående till staden.

[42] Senaste lydelse 1970: 992.
[43] Senaste lydelse 1971: 537.

Vid fastställande av ändring av stadsplan äger Konungen på ansökan av staden, om synnerliga skäl äro därtill, förordna att mark som avståtts enligt första stycket skall utbytas mot annan mark, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

71 §[44] Den som fått avstå mark enligt 70 § skall frigöra den från inteckning och annan särskild rätt, som gäller däri. Kan detta icke ske, vare han pliktig att hålla staden skadeslös.

Finnes å marken, då den avträdes, byggnad, stängsel, växande skog, plantering eller annat av beskaffenhet att kunna hänföras till den fasta egendomen, vare staden skyldig att utgiva ersättning därför.

Beträffande tvist om ersättningen skall vad i 65 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

72 §[45] Ägare av fastighet inom område, beträffande vilket förordnande enligt 70 § meddelats, vare ej skyldig att utgiva ersättning för gatumark.

73 §[46] I förordnande som avses i 70 § må Konungen, i den mån så prövas skäligt, på stadens begäran föreskriva, att områdets ägare skall vara pliktig att i den ordning Konungen bestämmer bekosta anläggning av gator samt anordningar för vattenförsörjning och avlopp inom området.

Om underhåll av gata m. m.

74 §[47] Underhåll av gata eller annan allmän plats åvilar staden.

Är kronan väghållare i stad, skall underhållet av allmän väg som upplåtits till gata åvila kronan, dock med den begränsning som avses i 55 §. Samma lag vare i fråga om gata som förklarats tillika vara allmän väg.

Om ersättning för skada vid stadsplans genomförande

75 §[48] Varder vid genomförandet av stadsplan område, som varit avsett till allmän samfärdsel, helt eller delvis använt för annat ändamål eller ändrat till sitt höjdläge, och uppstår därigenom skada för ägare av invid liggande mark eller byggnad däråa eller för den som har nyttjanderätt till marken eller byggnaden eller för innehavare av servitut som vilar å marken, är staden pliktig att ersätta skadan.

Tvist om ersättning enligt första stycket prövas av fastighetsdomstolen.

[44] Senaste lydelse 1949: 666.
[45] Senaste lydelse 1970: 992.
[46] Senaste lydelse 1955: 316.
[47] Senaste lydelse 1955: 316.
[48] Senaste lydelse 1971: 537.

76 §[49] Om särskilda skäl äro därtill äger länsstyrelsen förordna, att vad i denna lag med avseende å landet är stadgat om byggnadsplan skall tills vidare äga tillämpning inom visst område som hör till stad.

IV. Om utomplansbestämmelser

77 §[50] Utomplansbestämmelser utfärdas av Konungen för riket i dess helhet eller viss del därav men äga tillämpning blott där särskilt förordnande härom meddelats.

Förordnande att bestämmelserna skola tillämpas å visst område meddelas av stadsfullmäktige, dock att förordnandet för att bliva gällande skall fastställas av länsstyrelsen. Fullmäktige äga i den omfattning, som prövas lämplig, uppdraga åt byggnadsnämnden att i fullmäktiges ställe meddela dylikt förordnande. Där så uppenbarligen är påkallat, äger ock länsstyrelsen efter fullmäktiges hörande meddela förordnande som nu sagts.

Av Konungen beslutad ändring i gällande utomplansbestämmelser skall, om Konungen så föreskrivit, träda i tillämpning utan särskilt förordnande.

78 §[51] Utomplansbestämmelser må ej tillämpas i strid mot fastställd generalplan.

79 §[52] Nybyggnad må ej företagas i strid mot utomplansbestämmelser; dock må länsstyrelsen eller, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill.

80 §[53] Har beslut fattats eller fråga väckts att utomplansbestämmelser skola tillämpas för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret, luftfarten m. m.[54]

81 §[55] I närheten av befästning eller statlig flygplats eller av annan än staten tillhörig flygplats för allmänt bruk må ej nybyggnad företagas, virkes- eller annat varuupplag, materialgård eller ljusanordning inrättas eller schaktning, fyllning eller därmed jämförlig åtgärd äga rum, såframt därigenom befästningens eller flygplatsens användning för av-

[49] Senaste lydelse 1959: 611.
[50] Senaste lydelse 1959: 611.
[51] Senaste lydelse 1959: 611.
[52] Senaste lydelse 1959: 611.
[53] Senaste lydelse 1959: 611.
[54] Senaste lydelse 1958: 430.
[55] Senaste lydelse 1959: 611.

sett ändamål försvåras eller eljest avsevärt men åsamkas försvaret eller luftfarten; dock må länsstyrelsen medgiva undantag när synnerliga skäl äro därtill.

Ej heller må utan länsstyrelsens medgivande nybyggnad äga rum inom område i närheten av atomreaktor eller annan atomenergianläggning, varest risk kan antagas föreligga för skadlig strålning från anläggningen.

82 §[56] Har beslut meddelats att anlägga eller utvidga befästning eller statlig flygplats eller har tillstånd givits att anlägga eller utvidga annan flygplats för allmänt bruk eller atomreaktor eller annan atomenergianläggning, äger länsstyrelsen förordna att vad i 81 § sägs skall äga motsvarande tillämpning. Sådant förordnande må ock meddelas, där avsevärt men kan åsamkas försvaret genom bebyggelse eller inrättande av varuupplag, materialgård eller ljusanordning i närheten av annan militär anläggning än befästning eller flygplats.

83 §[57] Innebär stadgandet i 81 § eller förordnande enligt 82 § hinder för att nybyggnad eller annan åtgärd vidtages i den omfattning eller på det sätt som eljest varit tillåtet och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada han härigenom lider; kan marken av nämnda orsak överhuvud ej användas för enskilt bebyggande och kan ägaren till följd härav nyttja marken allenast på sätt nyss sagts, vare anläggningens ägare skyldig att lösa marken, där ej sådan skyldighet jämlikt 21 eller 48 § åligger staden.

Enahanda rätt till ersättning för skada tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan anläggningens ägare och markens ägare eller annan sakägare gälle jämväl mot den som förvärvat sakägarens rätt till fastigheten efter det inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

84 § Har i fastställd generalplan eller stadsplan med hänsyn till anläggning, som avses i 81 § eller i förordnande enligt 82 §, blivit bestämt, att mark skall användas för annat ändamål än enskilt bebyggande, och har staden på grund av bestämmelserna i 21 eller 48 § löst marken, vare staden, såvitt den kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till den erlagda löseskillingen, berättigad till ersättning av anläggningens ägare för sin förlust.

85 § Kan i fall som avses i 83 eller 84 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skola bestämmelserna i 23 § lända till efterrättelse; dock att vad där sägs om staden skall gälla anläggningens ägare.

[56] Senaste lydelse 1958: 430.
[57] Senaste lydelse 1959: 611.

86 §[58] Finnes område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan böra särskilt skyddas med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken, äger länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Ej må tillstånd vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skälig ersättning därför gives.

87 § Till förekommande av tätbebyggelse inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan äger Konungen meddela det förbud mot nybyggnad eller de föreskrifter i övrigt som för ändamålet finnas erforderliga.

Föreskrift som i första stycket sägs må ej avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

Tredje avd. Bestämmelser för vissa stadsliknande samhällen

88 § Vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping.

Detsamma gälle i fråga om annat samhälle, där vid denna lags ikraftträdande bestämmelserna för stad i stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) skola tillämpas.

89 §[59] Beträffande samhälle som avses i 88 § skall den inskränkning i fastighetsägares skyldighet att ersätta gatumark som enligt 57 och 62 §§ eller motsvarande äldre bestämmelser äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, ej gälla i det fall att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom område som ingår i stadsplanen.

90 § Konungen äger förordna, att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för tätare befolkad ort på landet.

91 §[60]

92 §[61]

93 § Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för samhälle som avses i 88 eller 90 §, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

94 § Finnes till följd av ändrade förhållanden tillämpning av vad i denna lag är stadgat för stad icke vidare böra upprätthållas för samhälle som avses i 88 § andra stycket eller 90 §, må Konungen förordna, att sådan tillämpning skall upphöra.

[58] Senaste lydelse 1964: 824.
[59] Senaste lydelse 1970: 992.
[60] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[61] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.

95 § I samhälle som avses i 88 eller 90 § skall den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt äga den befogenhet som enligt denna lag tillkommer stadsfullmäktige.

Fjärde avd. Bestämmelser för landet i övrigt

I. Om generalplan

96 §[62] Till ledning för närmare planläggning av bebyggelsen skall generalplan upprättas i den mån så erfordras.

97 §[63] Vad i 9 § andra, tredje och fjärde styckena samt 10—23 §§ stadgas om generalplan i stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande sådan plan på landet; och skall därvid vad som är stadgat om stad och stadsfullmäktige gälla kommunen och kommunalfullmäktige.

98 §[64]

99 §[65]

100 §[66]

101 §[67]

102 §[68]

103 §[69]

104 §[70]

II. Om stadsplan

105 § Erfordras med avseende å tätare befolkad ort inom kommun på landet att stadsplan upprättas för närmare reglering av bebyggelsen men finnes med hänsyn till ortens förhållanden förordnande enligt 90 § ej lämpligen böra meddelas, skall kommunen upprätta stadsplan för orten.

106 §[71] I fall som avses i 105 § skall vad i 25—75 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning; och skall därvid vad som stadgats om stad och stadsfullmäktige i stället gälla kommunen och kommunalfullmäktige.

[62] Senaste lydelse 1959: 611.
[63] Senaste lydelse 1959: 611.
[64] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[65] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[66] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[67] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[68] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[69] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[70] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[71] Senaste lydelse 1959: 611.

Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för kommunen, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

III. Om byggnadsplan

107 §[72] Har tätbebyggelse uppkommit eller kan sådan bebyggelse väntas uppkomma å viss ort, och föranleda ej omständigheterna till att stadsplan upprättas, skall genom kommunens försorg byggnadsplan upprättas, i den mån sådan plan finnes erforderlig för reglering av bebyggelsen.

Byggnadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser. I den mån så erfordras skola jämväl höjdlägen angivas.

Erfordras särskilda bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt, skola sådana bestämmelser intagas i planen.

108 §[73] Byggnadsplan antages av kommunalfullmäktige men skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen. Fullmäktige äga i den omfattning som prövas lämplig uppdraga åt byggnadsnämnden att i fullmäktiges ställe antaga byggnadsplan.

Underlåter kommun att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av byggnadsplan, där sådan erfordras, må länsstyrelsen efter kommunalfullmäktiges hörande låta upprätta samt, sedan tillfälle givits fullmäktige och dem frågan eljest rör att yttra sig, fastställa byggnadsplan för det område varom fråga är.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning med avseende å ändring av byggnadsplan.

109 §[74] Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan för visst område eller om ändring av sådan plan, äger länsstyrelsen för viss tid, högst ett år, förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas. Länsstyrelsen må förlänga förbudets giltighetstid med högst två år i sänder.

Från förbud som i första stycket sägs må undantag medgivas av länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, av annan myndighet som Konungen bestämmer.

Finner länsstyrelsen byggnadsplan icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger länsstyrelsen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

110 §[75] Nybyggnad må ej företagas i strid mot byggnadsplan; dock må länsstyrelsen medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och

[72] Senaste lydelse 1959: 611.
[73] Senaste lydelse 1959: 611.
[74] Senaste lydelse 1959: 611.
[75] Senaste lydelse 1959: 611.

nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för avsett ändamål.

Därest så finnes påkallat, äger länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom område som ingår i byggnadsplan ej må företagas utan tillstånd av länsstyrelsen, innan vägar, vattenförsörjning och avlopp för området anordnats i erforderlig mån.

Konungen äger förordna att undantag från förbud, som avses i första och andra styckena, må i enlighet med Konungens närmare förskrifter meddelas jämväl av annan myndighet än länsstyrelse.

Beträffande område som ingår i byggnadsplan eller med avseende å vilket förbud mot nybyggnad meddelats enligt 109 § äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

111 §[76] Kostnaden för upprättande av byggnadsplan skall förskjutas av kommunen. Ägare av mark som ingår i planen vare, därest planen för honom medför avsevärd nytta, skyldig att återgälda kommunen så stor del av kostnaden som svarar mot hans del av planområdets areal. Föranleda särskilda omständigheter att vad som sålunda belöper å markägare icke står i skäligt förhållande till den nytta han har av planen, skall beloppet i erforderlig mån sänkas eller höjas.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande ändring av byggnadsplan.

Det ankommer på länsstyrelsen att meddela beslut i de hänseenden som avses i första och andra styckena.

112 § Mark som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats må, i den mån den till följd av nybyggnad erfordras för samfärdseln inom området, utan ersättning tagas i anspråk och nyttjas för det avsedda ändamålet, såvitt marken är obebyggd och vid planens fastställande tillhörde antingen den fastighet, å vilken nybyggnaden företagits eller från vilken efter fastställandet mark för byggnaden upplåtits, eller ock annan fastighet som hade samma ägare.

113 §[77] Lägges byggnadsplan över område i en ägares hand, må länsstyrelsen vid planens fastställande förordna, att ägaren skall, ändå att 112 § ej är tillämplig, utan ersättning upplåta obebyggd mark, som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till väg eller annan allmän plats, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall angivas till läge och gränser. Marken skall upplåtas, när den behöver tagas i anspråk för avsett ändamål.

Väckes hos kommunens fullmäktige fråga att göra framställning om förordnande som i första stycket sägs, skall byggnadsnämnden göra anmälan därom hos inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan an-

[76] Senaste lydelse 1959: 611.
[77] Senaste lydelse 1971: 537.

mälan inkommit ej hinder för förordnande om markens upplåtande. Uppkommer fråga om förordnande enligt första stycket hos länsstyrelsen, har denna att fullgöra den nu stadgade anmälningsskyldigheten.

Äro synnerliga skäl därtill, må länsstyrelsen i samband med ändring av byggnadsplan besluta om jämkning i förordnande som avses i första stycket, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

114 § Om rätt att i vissa andra fall än som avses i 112 och 113 §§ taga i anspråk mark, som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats, stadgas i lagen om allmänna vägar och lagen om enskilda vägar.

115 § Nyttjanderätt till mark enligt 112 eller 113 § gälle framför annan rätt till marken som uppkommit efter byggnadsplanens fastställande.

Lägges stadsplan över mark som avses i 112 eller 113 §, må Konungen på ansökan av kommunen eller samhället förordna, att marken utan ersättning skall tillfalla kommunen eller samhället.

116 §[78] Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt 112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen föranstalta om sådan förenings bildande.

Ersättningen skall bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl den ersättningsskyldige som markens ägare eller annan sakägare att i händelse av ändrade förhållanden eller sedan tio år förflutit från det ersättningen senast bestämts erhålla ny prövning av beloppet. Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan den ersättningsskyldige och sakägare gälle jämväl mot den som efter byggnadsplanens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall bedömas med hänsyn till den fastighetsindelning som gällde vid tiden för byggnadsplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

117 § Kan i fall som avses i 116 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skall vad i 23 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

118 § Ej må mot ägarens bestridande i byggnadsplan bestämmas att mark skall användas för annat ändamål än till enskilt bebyggande, väg

[78] Senaste lydelse 1954: 198.

eller annan allmän plats, med mindre ägaren tillförsäkras ersättning för skada som han lider genom att han till följd av planen kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde. Om markägaren så fordrar, skall, innan byggnadsplan fastställes, för gäldande av ersättningen ställas säkerhet som länsstyrelsen prövar betryggande. Från ställande av säkerhet vare kronan fri.

Utan hinder av vad nu sagts må, med iakttagande att behovet av vägar och andra allmänna platser främst tillgodoses, bestämmas att mark inom område som är i en ägares hand skall användas för allmän byggnad som erfordras för området, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt.

Mark som i byggnadsplan avsetts för annat ändamål än väg eller annan allmän plats må ej fördenskull tagas i anspråk för ändamålet utan medgivande av markens ägare.

IV. Om utomplansbestämmelser

119 §[79] Beträffande utomplansbestämmelser på landet skall vad i 77—80 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning; och skall vad där sägs om stadsfullmäktige gälla kommunalfullmäktige.

120 §[80]

V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret, luftfarten m. m.[81]

121 §[82] Inom område med stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser skall vad i 81—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Beträffande annat område äger länsstyrelsen föreskriva, att vad i 81 § är stadgat skall lända till efterrättelse, ävensom meddela sådant förordnande som avses i 82 §; och skall i sådant fall vad i 83—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning inom området.

VI. Om särskilda åtgärder i vissa fall för reglering av bebyggelsen

122 §[83] Vad i 86 och 87 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning på landet.

123 §[84]

[79] Senaste lydelse 1959: 611.
[80] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[81] Senaste lydelse 1958: 430.
[82] Senaste lydelse 1959: 611.
[83] Senaste lydelse 1964: 824.
[84] Paragrafen upphävd genom 1964: 824.

125 §[86]

Femte avd. Gemensamma bestämmelser för stad och landet

I. Om regionplan

126 § Finnes för två eller flera städer, samhällen som avses i 88 och 90 §§ eller landskommuner gemensam planläggning böra i ett eller flera hänseenden äga rum beträffande grunddragen för markens användning, såsom i fråga om viktigare trafikleder, flygplats, områden för tätbebyggelse och områden för friluftsliv samt anläggningar för vattenförsörjning och avlopp, skall regionplan upprättas.

Erfordras närmare bestämmelser angående användningen av område som omfattas av regionplan, skall planen innehålla sådana bestämmelser.

127 § Har fråga väckts om upprättande av regionplan, skall länsstyrelsen efter erforderlig utredning överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till Konungen.

Konungen bestämmer därefter, huruvida regionplan skall finnas, angående regionplaneområdets omfattning och i vilka hänseenden gemensam planläggning skall äga rum.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning med avseende å upphävande eller ändring av vad sålunda bestämts.

128 §[87] Har Konungen förordnat att regionplan skall finnas, skola för handläggning av frågor rörande planen de kommuner och samhällen som beröras av denna bilda regionplaneförbund.

Beträffande sådant förbund skall, med de avvikelser som följa av vad i denna lag stadgas, lagen om kommunalförbund äga tillämpning.

För handläggningen av frågor om regionplan för kommunerna i Stockholms län finnas särskilda bestämmelser.

129 §[88] En ledamot av förbundsfullmäktige, tillika ordförande, skall jämte ersättare för honom förordnas av Konungen. Övriga ledamöter i förbundsfullmäktige skola utses av förbundets medlemmar till det antal för varje medlem som bestämmes i förbundsordningen.

Kan enighet icke uppnås angående förbundsordningen eller ändring av denna, skall länsstyrelsen besluta därom.

130 § Kan regionplan komma att beröra kommuner eller samhällen inom två eller flera län, må Konungen bestämma, att länsstyrelsen i ett av länen skall taga den befattning med upprättande av regionplan och övriga med planen sammanhängande frågor som ankommer på länsstyrelse.

[85] Paragrafen upphävd genom 1964: 824.
[86] Paragrafen upphävd genom 1959: 611.
[87] Senaste lydelse 1968: 597.
[88] Senaste lydelse 1959: 611.

131 §[89] Regionplan fastställes av Konungen, sedan förslag därtill upprättats av förbundsstyrelsen och antagits av förbundsfullmäktige. Har avvikande mening uttalats inom styrelsen eller fullmäktige eller har förbundsmedlem framställt erinran mot förslaget, äger Konungen göra den avvikelse från detta som med hänsyn till sålunda yppad mening må anses befogad.

Vad nu sagts gäller ock i fråga om ändring av regionplan.

132 §[90] Kostnaderna för upprättande eller ändring av regionplan samt för regionplaneförbunds verksamhet i övrigt skola, intill dess planen fastställts, förskjutas av förbundsmedlemmarna eller av statsmedel enligt vad Konungen på förslag av förbundsfullmäktige bestämmer.

Kostnaderna skola, i den mån bidrag ej lämnas av statsmedel, slutligen fördelas mellan förbundsmedlemmarna efter vad som med hänsyn till varje medlems nytta av planen finnes skäligt. Därest ej omständigheterna föranleda till annat, sker fördelningen efter skatteunderlag.

Grunderna för fördelningen skola på förslag av förbundsfullmäktige bestämmas av Konungen, sedan planen eller ändring därav fastställts.

133 §[91] Underlåta förbundsfullmäktige att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av regionplan, må Konungen förelägga fullmäktige viss tid, inom vilken sådan plan skall vara underställd Konungens prövning. Ställa fullmäktige sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen på förbundets bekostnad låta upprätta samt, efter hörande av fullmäktige och dem frågan eljest rör, fastställa regionplan.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning, om ändring av regionplan finnes påkallad för regionplaneområdets ändamålsenliga utveckling eller till främjande av betydande allmänt intresse.

134 §[92] Regionplan skall tjäna till ledning vid upprättande av generalplan, stadsplan och byggnadsplan eller ändring därav så ock eljest vid reglering av bebyggelsen eller användningen i övrigt av mark inom planområdet.

135 § Är nybyggnad eller schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd inom regionplaneområde beroende på prövning av myndighet, skall denna tillse, att markens användning för i regionplanen avsett ändamål icke försvåras. Ej må dock härigenom avsevärt men tillskyndas markens ägare utan att skälig ersättning därför gives.

II. Om tillstånd för särskilt fall till tätbebyggelse

136 § Utan hinder av att förhållande ej föreligger som enligt denna lag förutsättes för att mark skall få användas till tätbebyggelse äger Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som

[89] Senaste lydelse 1959: 611.
[90] Senaste lydelse 1959: 611.
[91] Senaste lydelse 1959: 611.
[92] Senaste lydelse 1959: 611.

Konungen bestämmer för särskilt fall medgiva tillstånd till nybyggnad, vilken innefattar sådan bebyggelse.

III. Om bestämmande och erläggande av lösen m. m.[93]

137 §[94] Med avseende å inlösen av mark enligt denna lag skola de allmänna bestämmelserna i lagen om expropriation i tillämpliga delar lända till efterrättelse med iakttagande av vad nedan i 138—145 §§ stadgas.

I mål, som eljest enligt denna lag skall upptagas av fastighetsdomstol, skola bestämmelserna om domstol och rättegång i expropriationsmål i tillämpliga delar gälla, där ej annat är särskilt stadgat.

138 §[95] I fall, då markens ägare är berättigad fordra att inlösen sker, ankommer det på honom att göra ansökan om stämning.

Ogillas yrkande om inlösen, gälle i fråga om rättegångskostnad vad därom i allmänhet är stadgat.

139 §[96]

140 §[97] Uppkommer i mål angående inlösen av mark tvist om rätt eller plikt att lösa, skola bestämmelserna i 36 och 37 §§ lagen om expropriation äga tillämpning först sedan det genom lagakraftägande dom blivit avgjort att inlösen skall äga rum.

141 §[98] Bestämmelserna i 12 § första stycket lagen om expropriation skola ej äga tillämpning med avseende å inlösen av mark som ingår i stadsplan.

142 §[99] När kommun inlöser mark enligt denna lag äger 111 a § lagen om expropriation (1917: 189) motsvarande tillämpning i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.

143 § Vill kommun eller samhälle lösa i enskild väg ingående mark som enligt denna lag må tagas i anspråk och nyttjas till trafikled eller annan allmän plats, skall vid expropriationsersättningens bestämmande hänsyn tagas till denna rätt. Ej må kostnad som kommunen eller samhället nedlagt för trafikledens eller platsens iordningställande föranleda höjning av ersättningsbeloppet.

144 § Försummar kommun eller samhälle att, på sätt i 48 § första stycket lagen om expropriation stadgas, nedsätta fastställd expropriationsersättning och har ej kommunen eller samhället enligt medgivande av markens ägare eller jämlikt stadgande i samma lag tagit marken i

[93] Senaste lydelse 1949: 666.
[94] Senaste lydelse 1971: 537.
[95] Senaste lydelse 1949: 666.
[96] Paragrafen upphävd genom 1970: 992.
[97] Senaste lydelse 1966: 259.
[98] Senaste lydelse 1970: 992.
[99] Senaste lydelse 1971: 916.

besittning, skall den väckta frågan om markens avträdande, om någon till ersättning berättigad yrkar det, vara förfallen, såvitt på hans rätt inverkar.

145 § I fråga om mark som inlösts enligt denna lag skola bestämmelserna i 68—70 §§ lagen om expropriation icke äga tillämpning.

146 §[100] Vad i 137, 138, 140, 144 och 145 §§ är stadgat beträffande inlösen av mark skall äga motsvarande tillämpning vid inlösen av särskild rätt eller upplåtelse av servitut eller nyttjanderätt enligt denna lag. När särskild rätt inlöses eller servitut eller nyttjanderätt upplåtes, skola bestämmelserna i 12 § första stycket lagen om expropriation ej tillämpas på mark som ingår i stadsplan.

IV. Om ansvar, handräckning och fullföljd av talan m. m.

147 § Företager någon nybyggnad eller annan åtgärd i strid mot förbud som meddelats i denna lag eller med stöd av lagen, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Böter tillfalla kronan.

148 § I fall som avses i 147 § äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett.

Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare eller av byggnadsnämnd. Är ansökan gjord av allmän åklagare och begär utmätningsman att kostnad för förrättning skall förskjutas, må det ske av allmänna medel. I övrigt gälle enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fallet.

149 §[101] Över stadsfullmäktiges, kommunalfullmäktiges, municipalfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut rörande stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning som enligt denna lag för att bliva gällande skall fastställas av Konungen eller länsstyrelsen, så ock över förbundsfullmäktiges förslag till regionplan må särskild klagan ej föras, vederbörande obetaget att framställa erinringar mot beslutet i ärendet angående fastställelse därå. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning å beslut av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige som innefattar framställning om fastställelse av generalplan eller om annan åtgärd av Konungen eller länsstyrelse enligt denna lag.

Om talan mot annat beslut av byggnadsnämnd meddelas bestämmelser av Konungen.

150 §[102] Länsstyrelses beslut rörande fastställelse av generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller tomtindelning så ock länsstyrelses beslut avseende tillämpning av utomplansbestämmelser å visst område skall meddelas efter anslag.

[100] Senaste lydelse 1971: 916.
[101] Senaste lydelse 1959: 611.
[102] Senaste lydelse 1971: 592.

Mot länsstyrelses beslut i ärende om medgivande, varå 39 § äger tillämpning, föres talan hos kammarrätten genom besvär. Talan mot annat av länsstyrelsen meddelat beslut föres hos Konungen genom besvär. I fall som avses i första stycket räknas besvärstiden från den dag då beslutet meddelades.

Har länsstyrelse till alla delar fastställt av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget eller eljest i vederbörlig ordning handlagt förslag rörande generalplan, stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning, må klagan föras allenast av sakägare som i ärendet framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

151 §[103] Länsstyrelses beslut i fråga rörande utomplansbestämmelsers tillämpning å visst område, länsstyrelses förordnande enligt 82 § eller 121 § andra stycket, så ock länsstyrelses beslut om förbud mot nybyggnad utan särskilt tillstånd eller mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

V. Allmänna bestämmelser

152 § Har någon av statlig eller kommunal myndighet erhållit uppdrag att upprätta förslag till regionplan, generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller tomtindelning eller att verkställa plan- eller höjdmätning eller kartläggning till ledning vid upprättande av sådant förslag, äge han och hans biträden erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets genomförande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikes.

Vad nu sagts gälle ock den, vilken på grund av föreskrift som meddelats med stöd av denna lag har att företaga utstakning av byggnads läge eller besiktning av pågående eller avslutat byggnadsföretag eller därmed likartat arbete.

153 §[104] Vad i denna lag sägs om ägare av mark eller fastighet skall ock gälla om den som innehar mark eller fastighet under sådan besittningsrätt som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

154 §[105] Är fastighet belägen vid torg, park eller annan sådan allmän plats, skall marken framför fastigheten anses som gata till en bredd, motsvarande fem fjärdedelar av den å fastigheten enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden.

155 §[106] Vad i denna lag föreskrives om tomt och om fastighet äger tillämpning även på samfällighet inom byggnadskvarter. Med ägare av tomt eller fastighet avses därvid ägarna av de fastigheter som hava del

[103] Senaste lydelse 1959: 611.
[104] Senaste lydelse 1970: 992.
[105] Senaste lydelse 1970: 992.
[106] Senaste lydelse 1970: 992.

i samfälligheten. Är samfälligheten ej avsedd för bebyggelse, skall den anses bebyggd när den väsentligen tagits i anspråk för angivet ändamål. Högsta tillåtna hushöjden antages därvid vara medeltalet av vad som gäller för de fastigheter som hava del i samfälligheten.

Vad i 56, 62 och 67 §§ stadgas om fastighet som överensstämmer med tomtindelning avser även annan inom byggnadskvarter belägen fastighet, varå nybyggnad företagits eller skall äga rum efter det att kvarteret intogs i stadsplanen, samt tomt som är i en ägares hand.

Vad i denna lag föreskrives om fastighet som överensstämmer med tomtindelning skall gälla även beträffande fastighet som bildats med stöd av bestämmelserna i 3 kap. 2 § tredje och fjärde styckena fastighetsbildningslagen (1970: 988).

156 §[107] Går gräns mellan två städer i gatas längdriktning, skall i fråga om tidpunkten för inträdandet av skyldighet att upplåta gatan till allmänt begagnande så anses som om gatan vore belägen inom en och samma stad.

Kostnaden för gatan skall fördelas mellan städerna efter den nytta de hava av gatan, med rätt för vardera staden att i enlighet med de i denna lag stadgade grunderna av vederbörande fastighetsägare i den staden uttaga bidrag till dess andel i kostnaden som om gatan helt vore belägen inom staden.

157 §[108] Förordnas att område, för vilket generalplan, stadsplan eller byggnadsplan fastställts eller för vilket utomplansbestämmelser äro gällande, skall tillhöra stad eller köping eller meddelas beträffande sådant område förordnande att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för området, lände planen eller bestämmelserna fortfarande till efterrättelse.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande förordnande, förbud eller annan föreskrift som meddelats med stöd av bestämmelse i fjärde avdelningen.

158 § Vad i denna lag sägs om nybyggnad skall ock gälla om sådan ändring av befintlig byggnad som, enligt vad Konungen därom stadgar, är att hänföra till nybyggnad.

Övergångsbestämmelser[109]

159 § Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Genom denna lag upphäves stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142); dock skola de i stadsplanelagen meddelade övergångsbestämmelserna alltjämt i tillämpliga delar gälla, under iakttagande av att hänvisning till stadgande som ersatts genom bestämmelse i nya lagen skall anses i stället hava avseende å den bestämmelsen.

Förekommer eljest i lag eller särskild författning hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

[107] Senaste lydelse 1970: 992.
[108] Senaste lydelse 1959: 611.
[109] Till 1947: 385.

160 §[110] När särskilda skäl äro därtill, äger länsstyrelsen beträffande område på landet, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser ej fastställts, förordna att stadgandet i 7 § första stycket ej skall gälla förrän från och med den 1 januari 1952.

161 § Har stomplan fastställts före denna lags ikraftträdande, skall beträffande planen tillämpas vad om fastställd generalplan i stad är stadgat.

162 § Vid prövning av fråga om lösnings- eller ersättningsplikt med avseende å mark, vilken enligt denna lag eller föreskrift, som meddelas med stöd av lagen, eller enligt motsvarande äldre bestämmelser ej må tagas i anspråk för enskilt bebyggande eller för viss bebyggelse, skall värdet å marken bestämmas med skälig hänsyn till det värde, marken vid tiden för lagens ikraftträdande ansågs hava enligt dittills tillämpade grunder; och må förty jämväl det värde som då tillmättes marken för tätbebyggelse komma i betraktande.

163 §[111] Har gata eller gatudel framför kvartersmark upplåtits eller lagligen skolat upplåtas till allmänt begagnande före denna lags ikraftträdande, skall angående skyldighet för kvartersmarkens ägare att gälda ersättning för gatumark äldre lag äga tillämpning.

Vidgas gata, som upplåtits till allmänt begagnande före ikraftträdandet av denna lag, och har skyldighet för ägare av kvartersmark att ersätta staden värdet av den gatumark, som tagits i anspråk för gatan, enligt bestämmelserna i äldre lag ännu icke inträtt vid vidgningen, skall skyldighet för markägaren att enligt denna lag med anledning av vidgningen gälda ersättning för mark icke inträda förrän ersättningen för mark för gatans upplåtande enligt äldre lag förfaller till betalning.

164 §[112] Finnes i stadsplan föreskrift ej meddelad om den hushöjd som är tillåten å kvartersmark, må markägares skyldighet att bidraga till stads gatukostnad ej beräknas efter större gatubredd än aderton meter.

165 § Vad i 70 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å område i en ägares hand som ingår i stadsplan vilken fastställts före denna lags ikraftträdande, därest området utgör minst ett helt byggnadskvarter.

Ingår i byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande område i en ägares hand, skall vad i 113 § stadgas om upplåtande av mark äga motsvarande tillämpning.

166 § Är då denna lag träder i kraft föreskrift meddelad jämlikt 1 § andra stycket lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret, skall så anses som om föreskriften meddelats jämlikt motsvarande stadgande i förevarande lag.

167 §[113] Har före denna lags ikraftträdande, i avbidan på upprättande av byggnadsplan, förbud meddelats mot nybyggnad utan länsstyrelsens

[110] Senaste lydelse 1949: 666.
[111] Senaste lydelse 1970: 992.
[112] Senaste lydelse 1970: 992.
[113] Senaste lydelse 1959: 611.

tillstånd, vare beslutet ej gällande längre än fem år från lagens ikraftträdande, med mindre tiden förlänges enligt vad i 109 § stadgas.

168 §[114] Utan hinder av vad eljest i denna lag är stadgat må, där ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer annorlunda förordnar, tätbebyggelse äga rum inom område för vilket avstyckningsplan gäller vid denna lags ikraftträdande.

Med avseende å sådan plan skall vad i 110 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

169 § Har jämlikt äldre lag tomtindelning fastställts för område inom byggnadsplan, må nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen, dock må länsstyrelsen för särskilt fall meddela tillstånd till nybyggnad, när synnerliga skäl äro därtill. Ej må tomtindelningen ändras i andra fall än då fastställd ändring i byggnadsplanen förutsätter ändring av tomtindelningen eller ock ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

170 § Beträffande byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande skall vad i 116 § stadgas icke äga tillämpning.

Denna lag[115] träder i kraft den 1 januari 1972. I fråga om mål om inlösen av tomt eller tomtdel som vid utgången av år 1971 är anhängigt äger dock de upphävda bestämmelserna i 46 §, 139 § och 141 § andra stycket samt den äldre lydelsen av 47 § fortfarande tillämpning.

Denna lag[116] träder i kraft den 1 januari 1972.

Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt hos expropriationsdomstol prövas av fastighetsdomstol, om huvudförhandling ej påbörjats dessförinnan. Är mål om ersättning enligt 75 § anhängigt hos allmän domstol vid ikraftträdandet, handlägges målet enligt äldre bestämmelser.

Denna lag[117] träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

---

1. Denna lag[118] träder i kraft den 1 januari 1972.

2. Har ansökan om inlösen gjorts hos Kungl. Maj:t före ikraftträdandet, prövas frågan om medgivande till inlösen enligt äldre bestämmelser.

3. Äldre bestämmelser gäller i fall då talan vid domstol väckts före ikraftträdandet.

4. Bestämmelserna i 142 § i dess nya lydelse gäller ej värdeökning som ägt rum före utgången av juni 1971.

Denna lag[119] träder i kraft den 1 januari 1972.

[114] Senaste lydelse 1959: 611.
[115] Till 1970: 992.
[116] Till 1971: 537.
[117] Till 1971: 592.
[118] Till 1971: 916.
[119] Till 1971: 1088.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 10 december 1971.

GUSTAF ADOLF
(L. S.)

SVANTE LUNDKVIST
(Civildepartementet)